

VIKEN

fylkeskommune fra 2020

Evaluering av valggjennomføringen fra en fylkeskommunes perspektiv

Trude Remme, Viken fylkeskommune

Fakta om gjennomføringen i Viken

- 51 kommuner overleverte sitt valgmateriell til Viken.
- Opptellingen startet tirsdag kveld.
- 10 skannere.
- 3 mottak; ett i Sarpsborg og to i Drammen.
- Stemmesedler fraktet fra Sarpsborg til Drammen med budbil i flere runder – en valgfunksjonær var med på transporten.
- 70 valgmedarbeidere under opptellingen (mottak, vertinne, skanneroperatører, verifiserere, logistikk-team, it-personell, jobbstyrer, godkjenner, kantine, bemanningsansvarlig, stikkprøveteam, vakt). Og i tillegg onsite-support.
- Alle valgmedarbeiderne var rekruttert internt
- 1,2 millioner innbyggere, 963 349 stemmeberettigede, valgoppslutning på 58,8% = 566 180 opptalte stemmesedler.
- Mye ble talt flere ganger, så anslagsvis skannet vi rundt 750 000 stemmesedler.
- Valgoppgjøret ble kjørt fredag formiddag.

Om arbeidet i forkant av valget

- Vi bestilte esker til alle kommunene og forseglingstape.
- Vi synes selv at dette fungerte veldig bra, og det var fint å ha samme type esker til alle kommunene.
- Kommunene ønsker mer forseglingstape enn det vi hadde bestilt.
- Vi holdt en orienteringssamling i Sarpsborg på forhånd, og denne ble også streamet, og streamingen lå tilgjengelig på nettsidene ut valguken.
- Sendte ut informasjon på e-post.
- Brukte stort sett datafangstsystem (Surveyxact) for å samle inn informasjonen vi trengte fra kommunene.
- Lagde en «spørreundersøkelse» til kommunene om når de så for seg å kunne levere valgmateriellet – og brukte denne til å sette opp en logistikkoversikt/mottaksplan for Sarpsborg og Drammen.

Bilder fra mottaket

VIKEN
fylkeskommune fra 2020

Erfaringer fra mottaket/opptellingen

- Stort sett har kommunene god orden og oversikt over tellingen de har utført og materiellet de har overlevert.
- Men det er alltid forbedringspotensiale:
  - Ha orden i eskene; dvs. «dunk» bunkene før de legges i esken etter maskinell telling.
  - Ikke kast noe materiell overhodet (verken brukte eller ubrukte stemmesedler) før fylkesvalgstyret er ferdig med sin opptelling.
  - Dersom dere tar ut forkastede stemmesedler for behandling i valgstyret så husk å legge dem tilbake i kategorien de tilhører.

Flere erfaringer

- Husk å stemple alle stemmesedler mottatt i stemmeseddelkonvolutt, både innenriks og utenriks.
- Vær nøye med å oversende alt materiell til fylkesvalgstyret.
- Husk at møteboka for fylkestingsvalget også skal behandles i valgstyret, og at også denne skal signeres.
- Pakk stemmesedlene nøyaktig slik dere har talt dem selv; dvs. behold kretsstrukturen (valgting) og kategoriene i EVA.
- Ikke ha møtet i valgstyret for seint i uken – fylkesvalgstyret trenger en signert møtebok.

Nyttig!

- En kommune hadde skrevet antallet stemmesedler i esken utenpå esken (mest fordi de hadde talt flere ganger selv). Dette var veldig nyttig for oss, da vi kunne holde god oversikt over tellingen på skannerne.
- Gode forklaringer på følgeseddelen er gull
- Få en kopi av stikkprøveloggen fra kommunen (av stikkprøver utført på fylkestingssedler)

Manuell opptelling og avvik mot maskinell telling

- Rutinene for fylkestingssedlene er lik som rutinen for kommunestyresedler; ved avvik skal sedlene telles på nytt maskinelt med nye maskiner og nytt personell
- Avvik mellom manuell og maskinell telling må forklares; hvorfor har avviket oppstått?
- Bruk kommentarfeltene i EVA til å gi gode forklaringer på avvik; ikke bare skriv «ok» eller «ja» – dette sier oss lite, og selv om dere mener at avviket er akseptabelt må det likevel forklares

Rutiner

- Kommunene må ha gode rutiner for åpning av urner
- Kommunene må ha rutiner som gjør at ingen noen gang er alene med stemmesedler
- Esker må være forsvarlig forseglet – også ved overlevering fra stemmelokale til opptellingssentral (dersom sedlene telles lokalt)
- Vi må minimere sannsynligheten for at avvik som oppstår mellom manuell telling og maskinell telling gir grunnlag for å mistenke juks
  - Medieoppslagene som har vært i etterkant av valget understreker betydningen av dette.
- Og eskene skal være forseglet ved overlevering til fylkeskommunen

EVA og gode forklaringer, eksempel på en mindre god forklaring

Kommunen har her godkjent feil telling i EVA, men gir ingen forklaring på dette til oss. Dette førte til at vi talte på nytt og deretter måtte vi ringe. Skriv, så slipper vi å plage dere seint om kvelden med spørsmål.

Stemmesedler til fordeling	7125	7133	8
Blanke stemmer	83	85	2
Foreslått forkastede			
Mangler off. stempel (FA)	6	21	15
Fremgår ikke hvilket valg (FB)	0	0	0
Fremgår ikke hvilken liste (FC)	0	2	2
Parti/gruppe stiller ikke liste (FD)	0	3	3
Totalt foreslått forkastede	6	26	20
Totalt antall stemmesedler	7214	7244	30

Kommunens kommentar

Kommentarer til Kommunens endelige telling
ja

Kommentarer til endelig telling #1

Kontrolltelling viser 30 stemmer mer enn kommunen. Vært i kontakt med kommunen og dette tallet er rett. Kommunen får ikke rettet feilen i EVA.

Fylkeskommunen har talt 30 flere stemmesedler enn kommunen. Dette avviket gjorde at vi talte på nytt. Og da vi fremdeles hadde avviket ringte vi kommunen.

EVA og gode forklaringer, eksempel på en god forklaring

Stemmesedler til fordeling	2686	2685	-1
Blanke stemmer	48	48	0
Foreslått forkastede			
Mangler off. stempel (FA)	12	12	0
Fremgår ikke hvilket valg (FB)	0	0	0
Fremgår ikke hvilken liste (FC)	0	0	0
Parti/gruppe stiller ikke liste (FD)	0	0	0
Totalt foreslått forkastede	12	12	0
Totalt antall stemmesedler	2746	2745	-1

Kommentarer til Kommunens endelige telling

Sedler som satt sammen og små sedler innimellom store førte til at det ble telt for få sedler ved manuell telling.

Kommentarer til endelig telling #2

Kontrolltelling viser 1 seddel færre enn kommunens telling

Her gir kommunen en god forklaring på avvik mellom manuell og maskinell telling. Dette avviket ser vi kun i møteboka til kommunen siden EVA kun viser endelig telling for oss.

Forkastede skilleark

Stemmesedler til fordeling	1459	1463	4
Blanke stemmer	19	19	0
Foreslått forkastede			
Mangler off. stempel (VA)	10	2	-8
Fremgår ikke hvilket valg (VB)	0	0	0
Fremgår ikke hvilken liste (VC)	0	0	0
Parti/gruppe stiller ikke liste (VD)	0	0	0
Totalt foreslått forkastede	10	2	-8
Totalt antall stemmesedler	1488	1484	-4

Disse stemmesedlene som vi mangler var skilleark. Vi talte på nytt og deretter måtte vi ringe kommunen, og kommunen måtte inn og se på forkastede stemmesedler i EVA. Medfører merarbeid for oss, og for kommunen. Dette kunne vært unngått med en kommentar i kommentarfeltet

Kommentarer til Kommunens endelige telling

Tellefeil manuell telling og mulig utfordring med å se ustemplede stemmesedler.

Kommentarer til endelig telling #1

Kontrolltelling viser avvik. Kommunen har talt 5 skilleark som stemmesedler og forkastet disse.

EVA

- Teller dere flere ganger, så skriv at dere har gjort dette – det er fint å vite at dere har fulgt rutiner for omtelling
- Fylkeskommunen ser bare kommunens endelige telling, og vi kan ikke se på de stemmesedlene dere har forkastet
- Flere kommuner har talt «skilleark» (fra den manuelle tellingen) som stemmesedler, og i stedet for å luke dem ut og telle på nytt har de blitt forkastet, men uten forklaring på det.
- Ha tålmodighet med oss (og det opplever vi at dere har, altså) – for EVA er en liten jungel for oss...

min side / Administrer opptellingene

Administrer opptellingene

Fylkestingsvalget 2019 Viken

Fer

Tegnforklaring

✓ Telling godkjent   Telling registrert   Foreslått forkastede stemmesedler er ikke behandlet   ... Telling trengs ikke   Manuelt lagt inn   Maskinelt lest inn

✓ Halden

✓ Moss

✓ Sarpsborg

✓ Fredrikstad

✓ Drammen

✓ Kongsberg

✓ Ringerike

✓ Hvaler

✓ Aremark

✓ Marker

✓ Sarpborg				
Opptellingskategori	Kom.endelige	Endelige	Forkastede	Handling
Forhåndsstemmer ordinære	✓	✓	✓ 3	Vis
Sent innkomne/lagt til side	✓	✓	✓ 1	Vis
▼ Valgtingsstemmer ordinære	✓	✓	✓ 2	
0002 Gamle Sarpborg	✓	✓	✓ 2	Vis
0003 Kurland	✓	✓	✓ 0	Vis
0004 Alvim	✓	✓	✓ 0	Vis
0006 Sandbakken	✓	✓	✓ 0	Vis
0008 Borgen	✓	✓	✓ 0	Vis
0009 Hafslund	✓	✓	✓ 0	Vis
0011 Skjeberg	✓	✓	✓ 0	Vis
0014 Ullerøy	✓	✓	✓ 0	Vis
0018 Greåker	✓	✓	✓ 0	Vis
0021 Grålum	✓	✓	✓ 0	Vis
0024 Lande	✓	✓	✓ 0	Vis

+ Registrer ny endelig telling

Endelig telling #1
(godkjønt)

Endelig telling #1 ▼

Parti	Partikode	Kommunens endelige telling	Rettet	Urettet	Total	Endring
Alliansen	ALLI	36	23	13	36	0
Arbeiderpartiet	A	845	292	553	845	0
Demokratene	DEMN	9	5	4	9	0
Folkeaksjonen Nei til mer bompenger	FNB	143	59	84	143	0
Fremskrittspartiet	FRP	223	55	168	223	0
Helsepartiet	HELSE	12	7	5	12	0
Høyre	H	405	96	309	405	0
Kristelig Folkeparti	KRF	73	10	63	73	0
Kystpartiet	KYST	1	1	0	1	0
Liberalistene	LIBS	8	0	8	8	0
Miljøpartiet De Grønne	MDG	142	53	89	142	0
Partiet De Kristne	KRISTNE	20	5	15	20	0
Pensjonistpartiet	PP	51	9	42	51	0
Piratpartiet	PIR	8	5	3	8	0

SV - Sosialistisk Venstreparti	SV	1332	320	1011	1331	-1	319	1013	1332	0
Venstre	V	2206	518	1688	2206	0	515	1691	2206	0
Stemmesedler til fordeling		31753			31749	-4			31756	3
Blanke stemmer		188			188	0			187	-1
Foreslått forkastede										
Mangler off. stempel (FA)		13			12	-1			12	-1
Fremgår ikke hvilket valg (FB)		0			2	2			0	0
Fremgår ikke hvilken liste (FC)		1			1	0			2	1
Parti/gruppe stiller ikke liste (FD)		1			1	0			1	0
Totalt foreslått forkastede		15			16	1			15	0
Totalt antall stemmesedler		31956			31953	-3			31958	2

Kommentarer til Kommunens endelige telling

Vi har skannet 2 ganger og finner feilen i den foreløpige, manuelle optellingen.

Kommentarer til endelig telling #1

Kommentarer til endelig telling #2

Kontrolltelling gir to ekstra stemmer

Stortingets kontroll ved Stortingsvalg

- I 2021 er det Stortingsvalg – og Stortinget gjennomfører tilsvarende type kontroll som fylkeskommunen. De ringer fylkeskommunen (som igjen må ringe kommunene) og forventer gode forklaringer på avvik.
- Gi plausible forklaringer på store avvik;
  - Hvorfor er det 57 færre stemmesedler til et parti i endelig telling?
  - Hvorfor er det 100 stemmesedler flere til et parti i endelig telling?
  - Har dere talt flere ganger?
  - Glemt å telle en kasse som var tatt ut til stikkprøvekontroll?
  - Har dere fulgt rutinene fra Valgdirektoratet?
  - Beskriv, beskriv, beskriv. Er det ikke plass i EVA (og derfor møteboka), så gi kortversjonen der og beskriv mer utfyllende i en epost/brev til fylkesvalgstyret

Hva bør vi tenke på frem mot Stortingsvalget?

- Har vi gode nok rutiner for manuell telling?
- Følger vi rutinene for omtelling?
- Har vi gode nok rutiner for håndtering av stemmesedler og åpning av urner? Og «bevis» for at de følges? (loggbøker, dokumentasjon)
- Har vi gode nok rutiner for overlevering av stemmesedler til kommune og fylke? (rutiner for pakking, sørge for at alt materiellet blir med osv)

HUSK!

- Avvik mellom stemmesedler i urne og kryss i manntall må forklares inngående. Dette er fylkesvalgstyret og Stortinget veldig opptatt av.

